

HE 50/2001 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi hukkakauran torjunnasta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki hukkakauran torjunnasta, jolla kumottaisiin voimassa oleva laki hukkakauran torjunnasta.

Hukkakauran leviämistä ei ole pystytty estämään voimassa olevan lain tavoitteiden mukaisesti. Laki on kuitenkin perusteiltaan edelleen ajantasainen. Käytännössä suurin ongelma on se, että hukkakaura saastuttaa kylvösiemeneriä, jolloin kokonaisia tiloja joudutaan jättämään kylvösiementuotannon ulkopuolelle. Pahoin saastuneesta peltolohkosta ei myöskään voida korjata laadullisesti ja määrällisesti kunnollista satoa. Hukkakaura on vaara korkealaatuiselle kasvintuotannolle.

Esityksen tarkoituksena on voimassa olevan lainsäädännön tapaan kieltää hukka-

kauran saastuttamien tuotteiden markkinointi ja luovutus. Laki velvoittaisi edelleen myös hukkakauran aktiiviseen torjuntaan. Maaseutuelinkeinoviranomaisen olisi suoritettava tilalla hukkakauran esiintymistä koskeva katselmus ja laadittava tarvittaessa hukkakauran torjuntasuunnitelma. Erityisistä syistä torjuntasuunnitelman laatiminen olisi siirrettävä työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutu-osastoille. Hukkakauran esiintymistä koskevaan ilmoitusvelvollisuuteen sekä katselmuksen ja torjuntasuunnitelman laatimiseen liittyvää täytäntöönpanoa ja valvontaa ehdotetaan voimassa olevaan lakiin verrattuna selkeytettäväksi ja yksinkertaistettavaksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1. Johdanto	3
2. Nykytila.....	4
2.1. Hukkakaura ja sen esiintyminen peltoviljelyssä	4
2.2. Hukkakauran leviämistiet ja leviämisen estäminen	4
2.3. Hukkakauran torjunta	5
Viljelytekninen torjunta.....	5
Kitkentä	5
Kemiallinen torjunta	6
2.4. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	6
Lainsäädäntö.....	6
Käytäntö	6
Muu lainsäädäntö	6
2.5. Euroopan yhteisön lainsäädäntö	7
Kylvösiemendirektiivit	7
Ruotsi ja Tanska	7
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	7
3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	7
3.2. Keskeiset ehdotukset	8
4. Esityksen vaikutukset	9
4.1. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	9
4.2. Taloudelliset vaikutukset	9
5. Asian valmistelu	10
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	10
1. Lakiehdotuksen perustelut.....	10
1 luku. Yleiset säännökset	10
2 luku. Toiminnan harjoittaminen.....	11
3 luku. Viranomaiset	12
4 luku. Valvonta ja tarkastukset	13
5 luku. Hallinnolliset pakkokeinot	14
6 luku. Erinäiset säännökset	14
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset.....	14
3. Voimaantulo	15
LAKIEHDOTUS.....	16
hukkakauran torjunnasta	16

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Suomen EU-jäsenyys ja maailmankaupan vapautuminen ovat muuttaneet nopeasti Suomen maatalouden ja elintarvikeketjun toimintaympäristöä. Maataloustuotteiden raaka-aineiden hinnat ovat laskeneet, kilpailu on kiristynyt ja sisämarkkinoilla riski eläin- ja kasvitautien leviämiseen on kasvanut. Tässä tilanteessa keskeisiä kansallisia tavoitteita tulevat olemaan elintarvikkeiden laatu ja turvallisuus sekä kotimaisen elintarviketuotannon toimintaedellytysten turvaaminen ja kehittäminen. Hukkakauran torjunta on tärkeä osa korkealaatuisen kasvintuotannon ylläpitämistä maassamme. Kysymys on erityisesti kasvintuotannon ja sen perustana olevan kylvösiementuotannon, mutta myös elintarvikeketjun seuraavan vaiheen, viljantuotannon kehittämisestä.

Kotimainen elintarvike- ja rehuteollisuus tuottaa laadukkaita, myös kansainvälisesti kilpailukykyisiä elintarvikkeita ja tuotteita. Tämän tuotannon perusedellytys on ensiluokkaisen raaka-aineen saanti. Raaka-aineen saannin turvaaminen ja tuotannon onnistuminen eläin- ja kasvitautien leviämisen estämiseksi perustuu korkealaatuisten tuotantopanosten käyttöön. Kasvinviljelyssä määrällisesti riittävän ja hyvälaatuisen raaka-aineen tuotanto perustuu laadukkaaseen ja puhtaaseen, rikkasiemenistä vapaaseen kylvösiementuotantoon. Lopputuotteen laadun varmistamiseksi tuotantoketjun ja sen valvonnan tulee olla aukotonta ja jäljitettävissä ja laadunvarmistuksen ja vastuun tuotteiden laadusta tulee korostua ketjun kaikissa vaiheissa alkutuotannosta kuluttajalle saakka. Tähän laatu- ja ketjuajatteluun perustuu Suomen elintarviketalouden laatustrategia, johon kaikki elintarviketalouden osapuolet ovat sitoutuneet ja joka on kansallisesti valittu keskeiseksi keinoksi pyrittäessä varmistamaan suomalaisten elintarvikkeiden laatu ja edistämään kotimaisen elintarviketuotannon kilpailukykyä. Kilpailutekijöissä lisäarvona korostuvat laatu ja laadunvarmistus.

Euroopan elintarviketurvallisuuskriisit ovat

osoittaneet, että elintarviketuotannon riskit tulee hallita erityisesti alkutuotannossa, maatalouden tuotantopanosten tasolla. Tuotantopanoksilla on elintarvikkeiden laadun ja turvallisuuden varmistamisessa hyvin strateginen merkitys, sillä vahingon sattuessa vaikutus on laaja. Tämä on tiedostettu Suomessa jo pitkään ja maatalouden tuotantopanosten tuotanto, markkinointi ja laadunvarmistus on ollut maassamme säänneltyä jo ennen Suomen liittymistä Euroopan unioniin. Myös jäsenyysvaiheessa Suomi on pystynyt säilyttämään tuotantopanosten, kuten rehujen, kasvintuotannon lisäysaineistojen, torjunta-aineiden ja lannoitteiden korkean laatutason.

Kasvintuotannon tärkeä laatutekijä on sen puhtaus, jolloin myös lopputuotteen on oltava puhdasta muista lajeista ja lajikkeista, rikkoutuneista jyväistä, vieraista ainesosista ja rikkasiemenistä. Hukkakaura on yksi helpoiten leviävistä, mutta vaikeimmin torjuttavista rikkakasveista Suomen olosuhteissa. Hukkakaurayksilöt säilyvät itämiskykyisinä kasvu- alustallaan vuosia. Hukkakauran torjunta on työlästä, torjunnan tuloksista ei aina saada täyttä varmuutta ja torjunta on ajoitettava useille vuosille. Vapaaehtoisin torjuntatoimin hukkakauran saastuttamaa alaa ei saada vähentämään, vaarana on pikemminkin hukkakauran leviäminen uusille peltolohkoille.

Hukkakauran torjunta kuuluu hyvään maatalouskäytäntöön, jonka noudattaminen on tällä hetkellä yksi Suomen kansallisten ja EU:n kokonaan rahoittamien tukien myöntämisen ehdoista. Huolimatta lain velvoitteista hukkakauran saastuttama ala on viljelijöiden oman ilmoituksen mukaan nykyisin noin 250 000 hehtaaria. Maaseutuelinkeinoviranomaiset ovat kuitenkin tehneet valvontakäyntejä ainoastaan noin 10 prosentilla saastuneesta alasta. Nykyisten valvontakäyntien vähäisyys osoittaa, että viranomaisilla ei ole mahdollisuuksia lisätä valvontaa nykyisillä henkilöresursseilla.

2. Nykytila

2.1. Hukkakaura ja sen esiintyminen peltoviljelyssä

Hukkakaura on erityisesti viljanviljelyä ja kylvösiementuotantoa haittaava yksivuotinen rikkakasvi. Se lisääntyy nopeasti, leviää tehokkaasti ja koska sen siemen saattaa säilyä maassa itämiskykyisenä vuosia, se on myös vaikeasti hävitettävissä. Kylvösiemenen joukossa ei Suomen voimassa olevan siemenkauppalainsäädännön mukaan sallita lainkaan hukkakauraa, joten markkinoitavaa kylvösiementä tuottava tila joutuu lopettamaan kylvösiementuotannon, jos tilalta löydetään hukkakauraa.

Hukkakaura on voimistunut yksipuolisen viljanviljelyn yleistyttyä maamme parhailla viljelyalueilla muun muassa Uudellamaalla, Varsinais-Suomessa, Satakunnassa ja Pohjanmaalla. Suunnitelmallinen torjunta on vähentänyt hukkakauran kasvutiheyttä pelloilla, mutta hukkakaurasta saastunnan jälkeen vapaaksi todettuja alueita on ollut käytännössä vähän verrattuna uusiin saastuneeksi todettuihin alueisiin. Vuoden 2000 maataloustukihakemusten yhteydessä viljelijät ilmoittivat hukkakauran saastuttamaksi alaksi yhteensä 250 000 hehtaaria, mikä on noin 11 prosenttia viljellystä peltoalasta. Saastunut ala on jo niin suuri, että eräillä alueilla on vaikeuksia löytää hukkakaurasta vapaita tiloja kylvösiementuotantoa varten.

Orastumisen jälkeen hukkakaura kasvaa hitaammin kuin vilja. Se kehittää ensin voimakkaan juuriston, jonka avulla se myöhemmin kasvaa nopeasti viljan seassa muuta kasvustoa korkeammaksi. Hukkakauran tuottamien siementen määrä vaihtelee suuresti ja riippuu röyhylle tulon ajankohdasta ja kasvuston kilpailusta. Hukkakaura tulee aikaisin ja varistaa herkästi siemenensä maahan. Siemenistä enintään 5–10 prosenttia itää samana syksynä. Loput siemenistä säilyvät itämislevossa talven yli ja itävät vasta keväällä. Syksyllä orastuvat hukkakaurat eivät talvehdi. Jos peltoa ei muokata syksyllä, myös osa maan pinnalle jääneistä siemenistä tuhoutuu talven aikana.

Siemenen elinikä maassa on yleensä alle kuusi vuotta. Lämpötila ja maan kosteus vai-

kuttavat sen itämislevon pituuteen ja siemeniä hajottavien pieneliöiden toimintaan. Ladossa ja kuivassa olkikasassa siemen voi olla hyvin pitkäikäinen. Hukkakaura viihtyy multamailla, missä huomattava osa maan pintakerroksen siemenistä orastuu. Siemenessä on riittävästi vararavintoa itämistä varten jopa 15–20 cm:n syvyydessä. Tällaiset yksilöt orastuvat tavallisesti muita hukkakaurayksilöitä myöhemmin ja kemiallinen torjunta ei näin ollen tehoa kyseisiin yksilöihin.

2.2. Hukkakauran leviämistiet ja leviämisen estäminen

Halvin ja tehokkain hukkakauran torjuntakeino on estää kasvin tulo tilalle. Tämä vaatii viljelijöiltä huolellisuutta. Hukkakaura leviää tarkastamattoman siemenen, rehuviljan, olkikuivikkeiden ja palamattoman karjanlannan, lajittelujätteiden, heinien ja olkien, leikkuupuimurien ja muiden koneiden, säkkien ja kuljetuskaluston, peittämättömien vilja-, heinä- ja olkikuljetusten, eläinten ja ihmisten, ojien ja vesireittien sekä maansiirtojen avulla. Hukkakauraa on levinnyt Suomeen myös tuontisiemenen mukana.

Rehuviljan rouhiminen ei tuhoa kaikkia hukkakauran siemeniä. Vilja on jauhettava hukkakauran siementen elinkyvyn tuhoamiseksi. Siemenet voivat läpäistä eläinten suoliston itävyyttään menettämättä ja siirtyä siten lannan mukana takaisin peltoon. Keskelle lantapatteria joutuneet siemenet palavat ja menettävät itävyytensä, mutta lannan pintakerroksissa ne voivat säilyä itämiskykyisinä. Lajittelujätteiden syöttäminen sellaisenaan riistaeläimille on levittänyt hukkakauraa laajalti. Hukkakauraiset lajittelujätteet on jauhettava hienoksi ja poltettava. Myöhäisellä kehitysasteella korjattu heinä voi sisältää paljon hukkakauran siemeniä. Heti kun hukkakauran röyhy on tullut esille tupesta, sen siemenet ovat itämiskykyisiä. Hukkakauraa sisältävän oljen kuljetus ja luovutus muualle levittää kasvia helposti.

Hukkakauran siemenet voivat siirtyä traktorin ja työkoneiden pyöriin tarttuneessa mullassa lohkolta toiselle. Huonosti puhdistetut leikkuupuimurit ovat yleisesti levittäneet hukkakauraa. Puimurin perusteellinen

puhdistus puinnin jälkeen on välttämätöntä. Tilusrajoja pitkin puitaessa hukkakauran siemeniä voi lentää myös naapurin puolelle. Hukkakauran vihneelliset siemenet tarttuvat tiukasti säkkeihin ja kuljetuskaluston koloihin ja rakoihin. Hukkakaura leviää helposti myös peittämättömistä kuljetuksista. Siemenet ovat kevyempiä kuin viljan jyvät ja siirtyvät siten kuorman pintaan, josta tuuli kuljettaa niitä pitkiäkin matkoja.

Hukkakauran siemenet tarttuvat helposti eläinten turkkiin ja lintujen höyheniin. Siemenet voivat läpäistä eläinten suoliston itävyyttään menettämättä. Siksi hukkakauraa löytyykin usein sähkö- ja puhelinlankojen alta, joilla linnut ovat istuneet. Myös ihmiset levittävät hukkakauraa kengissä, sukissa ja housun lahkeissa. Tulvivat ojat ja joet levittävät tehokkaasti hukkakauraa. Siemenet kulkeutuvat veden mukana pitkiä matkoja ja saastuttavat joen alajuoksulla tulvan valtaan joutuneet pellot. Näin on tapahtunut erityisesti Pohjanmaalla. Mullassa voi olla hukkakauran siemeniä, jotka maansiirtojen yhteydessä kulkeutuvat paikasta toiseen.

2.3. Hukkakauran torjunta

Viljelytekninen torjunta

Viljelykasvin valinta. Jos hukkakauran epäillään levinneen tilan peltolohkoille, olisi näille lohkoille kylvettävä viljelykasveja, joiden kasvuston seasta hukkakaura on helppo havaita ja torjua. Monivuotinen nurmikasvien viljely ja kasvustojen niitto aina ennen hukkakauran röyhylle tuloa on tehokas torjuntamenetelmä. Nurmikierron jälkeen kynnön jälkeen elinkykyiset hukkakauran siemenet ovat nousseet maan pintakerrokseen. Kasvinviljelytilalla voidaan nurmen sijasta viljellä hennettä, perunaa, sokerijuurikasta tai öljykasveja. Kauran viljelystä on hukkakauratilalla syytä luopua kokonaan, koska kasvi on vaikea havaita kaurakasvustoista eikä kemiallinen torjunta ole mahdollista, koska samalla estettäisiin kauran normaali kasvu.

Myöhäistetty kylvö. Kevätkosteutensa hyvin säilyttävillä mailla pelto tulisi muokata mahdollisimman varhain keväällä kylvökuntoon. Tavoitteena on saada maan pintaker-

roksessa olevat hukkakauran siemenet orastumaan ennen lopullista joidenkin viikkojen päästä tapahtuvaa matalaa muokkausta, joka hävittää hukkakauran oraat. Tämän jälkeen lohkolle olisi kylvettävä varjostava viljelykasvi, esimerkiksi ohraa tai perunaa.

Kesannointi. Yksivuotinen kesannointi, jossa toistuvain muokkauksin hävitetään maan muokkauskerroksessa orastuvat hukkakaurayksilöt, vähentää jonkin verran maassa olevien hukkakauran siementen määrää. Kesannointi on kallis hukkakauran torjuntakeino, mutta jos lohkolle on runsaasti hukkakauraa, kesannointi on välttämätöntä hukkakauran leviämisen estämiseksi.

Olkien polttaminen ja muokkaus. Olkien polttaminen tuhoaa vain osan maan pinnalle varisseista hukkakauran siemenistä. Myöskään sänkimuokkaus ei tuhoa hukkakauraa, vaan multaa siemeniä maan sisään, jossa siemenet säilyvät talven yli paremmin kuin maan pinnalla. Kevätkyntö tai kyntämätön viljely on suositeltavaa hukkakauraisilla lohkoilla, jos se maalajin puolesta on mahdollista.

Kitkentä

Hukkakauran kitkentä täydentää kaikkia muita torjuntakeinoja. Yksinomaisena torjuntakeinona kitkentä tulee kysymykseen pyritäessä estämään ensimmäisten viljelmällä havaittujen hukkakaurayksilöiden siementuotanto ja hävitettäessä pieniä pesäkkeitä. Monivuotisen suunnitelmallisen torjunnan loppuvaiheessa pelkkä kitkentä saattaa riittää.

Hukkakaurat kitketään, kun niiden röyhyt ovat vielä vihreitä. Kasvit kiskotaan varovasti juurineen maasta, kerätään säkkeihin ja poltetaan. Hukkakauran siemenet varisevat helposti, joten röyhyllisiä kasveja ei saa kuljettaa kädessä. Pelto on kitkettävä kaksi kolme kertaa kesässä. Uusia röyhyllisiä hukkakaurajoja ilmaantuu kasvustoon jatkuvasti loppukesällä. Yksikin peltoon jäänyt yksilö voi tuottaa satoja uusia siemeniä, jotka varistesaaan peltoon jatkavat torjuntatarvetta vuosiksi eteenpäin.

Kemiallinen torjunta

Viljelytekniisiin menetelmiin yhdistetty monivuotinen kemiallinen torjunta on tehokkaasti vähentänyt hukkakauran kasvutiheyttä pelloilla. Torjuntakustannus hehtaaria kohden on noin 300 markkaa. Viljapelloilla hukkakauran kemiallinen torjunta aloitetaan viljan kehitysasteen mukaan, mutta hukkakauraa olisi torjuttava viimeistään pensastumisvaiheessa. Suotuisien sääolosuhteiden vallitessa viljan kasvu on nopeaa ja oikea ruiskutusaika on varsin lyhyt. Hukkakauraa voidaan torjua kemiallisesti myös muun muassa herne-, peruna-, sokerijuurikas- ja öljykasviviljelyksiltä.

2.4. Lainsäädäntö ja käytäntö

Lainsäädäntö

Hukkakauran torjuntaa sääntelevä hukkakauran torjunnasta annettu laki (178/1976) on ollut voimassa vuodesta 1976. Laki säädettiin, koska hukkakaura oli levinnyt huolestuttavassa määrin. Lain nojalla on annettu asetus hukkakauran torjunnasta (541/1976).

Voimassa olevan lain mukaan alueen haltijan tulee, jos hän tietää tai epäilee tilalla esiintyvän hukkakauraa, viipymättä ilmoittaa siitä kunnan elinkeinoviranomaiselle. Viranomaisen on selvitettävä, onko hukkakauran esiintyminen niin voimakasta, että sen hävittämiseksi on laadittava torjuntasuunnitelma. Laki velvoittaa alueen haltijan pitämään mahdollisuuksiensa mukaan alueensa vapaana hukkakaurayksilöistä, jollei alueella ole torjuntasuunnitelmaa. Hukkakaurasta aiheutuvia torjuntakustannuksia on korvattu viljelijöille valtion varoin, viime vuosina 200 000 markalla, mikä vastaa noin 600 hehtaarin torjuntakustannuksia.

Hukkakauran leviämisen estämiseksi laissa kielletään hukkakauran saastuttamalta alueelta peräisin olevan puidun ja puimattoman viljan, siementen, heinän, kasvijätteen, akanoiden, viljan ja siementen puhdistus- ja lajittelujätteiden, kotieläinten lannan sekä maaineiden ja maaparannusaineiden luovuttamisen, kuljettamisen tai käsittelemisen. Hukkakauraa sisältävän viljan tai sementtavaran

puhdistus- ja lajittelujäte on poltettava. Koristetarkoituksiin käytettävää tavaraa, joka sisältää hukkakauraa, ei saa markkinoida eikä muutenkaan luovuttaa.

Käytäntö

Voimassa olevan lain täytäntöönpanoon liittyvästä yleisestä ohjauksesta ja valvonnasta huolehtivat maa- ja metsätalousministeriö, työvoima- ja elinkeinokeskukset ja kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset. Maatilahlituksen lakkauttamisen jälkeen vuodesta 1993 käytännön valvonnan ohjauksesta on vastannut Kasvintuotannon tarkastuskeskus. Maatalouden neuvontajärjestöt tekevät hukkakaurakatselmuksia työvoima- ja elinkeinokeskuksen tai Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen pyynnöstä.

Kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten olisi lain mukaan tehtävä vuosittain valvontakäyntejä hukkakauran saastuttamaksi ilmoitetuilla peltolohkoilla. Sen jälkeen kun hukkakauraa ei ole löydetty kahtena peräkkäisenä vuotena tilan hallitsemalta alueelta, tila on vahvistettava vapaaksi hukkakaurasta. Tilan haltijan on pyydettävä hukkakauratarkastusta. Sen jälkeen kun tila on todettu hukkakaurasta vapaaksi, maaseutuelinkeinoviranomaisen on poistettava tila hukkakaurarekisteristä.

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalveluksen keräämien tietojen perusteella ainoastaan noin 10 prosentilla hukkakauran saastuttamasta alueesta tehdään valvontakäyntejä. Hukkakaurarekisterin pitäminen ajan tasalla ei ole nykyisin mahdollista, koska ilman valvontakäynneistä saatuja tietoja rekisteriin ei voida tehdä merkintöjä. Maaseutuelinkeinoviranomaisten mahdollisuudet tarkastusten suorittamiseen ovat käytännössä rajalliset, koska samaan aikaan kesäheinäkuussa on tehtävä maataloustukien valvontakäynnit.

Muu lainsäädäntö

Siemenkauppalain (728/2000) nojalla annettujen kasvilajikohtaisten maa- ja metsätalousministeriön asetusten mukaan siementuotantolohkolla ja siemenerässä ei saa olla huk-

kakauraa lainkaan. Euroopan komissio on tekemällään päätöksellään (95/75/EY) luvan antamisesta Suomelle antaa tiukempia määräyksiä "Avena fatuan" esiintymisestä viljakasvien siemenissä antanut Suomelle luvan määrätä, että viljakasvien siemeniä ei saa markkinoida Suomen alueelle ilman todistusta siitä, että siemenerässä ei ole hukkakauraa. Suomi ei ole toistaiseksi pannut täytäntöön kyseistä päätöstä.

Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain (1100/1994) nojalla annetun maa- ja metsätalousministeriön päätöksen Euroopan yhteisön kokonaan rahoittamien peltoalaan ja eläimiin perustuvien suorien tukien horisontaaliedoista (154/2000) mukaan, jos kasvulohkolla esiintyy hukkakauraa, kasvusto on niitettävä, hukkakaurayksilöt kerättävä tai muutoin torjuttava sen mukaan kuin mitä voimassa olevassa hukkakauran torjunnasta annetussa laissa säädetään. Maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista (1059/1994) sekä maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä (1336/1992) annettujen lakien nojalla annettujen maa- ja metsätalousministeriön asetusten vuodelta 2001 maksettavasta pohjoisesta tuesta (1255/2000) sekä vuodelta 2001 maksettavasta kasvinviljelyn kansallisesta tuesta (1256/2000) mukaan viljelijän on huolehdittava hukkakauran torjunnasta. Säädösten tavoitteena on ylläpitää paikkakunnalla hyvän viljelytavan mukaista viljelyä ja estää niin sanotun näennäsviljelyn lisääntyminen.

2.5. Euroopan yhteisön lainsäädäntö

Kylvösiemendirektiivit

EU:n jäsenvaltioissa kylvösiemenen tuotanto ja markkinointi on järjestetty voimassa olevien kylvösiemendirektiivien mukaisesti. Direktiivit ovat vuosilta 1966–1970 ja niitä on viimeksi muutettu vuonna 1998 neuvoston direktiivillä 98/95/EY juurikkaiden siementen pitämistä kaupan annetun direktiivin 66/400/ETY, rehukasvien siementen pitämistä kaupan annetun direktiivin 66/401/ETY, viljakasvien siementen pitämistä kaupan annetun direktiivin 66/402/ETY, siemenperunoiden pitämistä

kaupan annetun direktiivin 66/403/ETY, öljy- ja kuitukasvien siementen pitämistä kaupan annetun direktiivin 69/208/ETY, viljelykasvilajien yleisestä lajikeluettelosta annetun direktiivin 70/457/ETY ja vihannesten siementen pitämistä kaupan annetun direktiivin 70/458/ETY muuttamisesta sisämarkkinoiden vahvistamisen, geneettisesti muunnettujen kasvilajikkeiden ja kasvien geenivarojen osalta. Direktiivien tarkoituksena on parantaa ja taata markkinoitavan siemenen laatua ja siten edistää kasvinviljelyn tuottavuutta ja siementavaran vapaata liikkuvuutta yhteisön alueella.

Direktiivit koskevat niissä lueteltuja kasvilajeja, mutta sääntelyn perusteet ovat eri direktiiveissä samanlaiset. Yhteisön alueella saa markkinoida viranomaisen sertifioimia siementavaraeriä, jotka polveutuvat lajikkeen jalostajan tuottamasta lisäysaineistosta. Kylvösiemenen sertifioimisella varmennetaan, että siemenerä täyttää käyttöarvolle määrätty vähimmäisvaatimukset, esimerkiksi rikka-siemenpitoisuudeltaan. Lajikohtaisten direktiivien mukaan hukkakauraa ei saa käytännössä olla siemenerissä lainkaan.

Ruotsi ja Tanska

Ruotsissa ja Tanskassa on lainsäädännöllisin toimenpitein pyritty estämään hukkakauran leviämistä sekä edistämään hukkakauran hävittämistä. Ruotsissa (Lag om skydd mot flyghavre, 299/1970) ja Tanskassa (Lov om flyvehavre, 298/1996) on laintasaisia säännöksiä, jotka rajoittavat kasvinviljelytuotteiden myyntiä ja muuta luovutusta sekä kuljetusta silloin, kun on olemassa hukkakauran leviämisen vaara. Lisäksi lait sisältävät säännöksiä torjuntavollisuudesta.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Maatalouden tuotantopanosten ja kasvinviljelytuotteiden laatu vaikuttaa olennaisesti tuotannon onnistumiseen, maatalouselinkeinon harjoittamisen edellytyksiin sekä elintar-

viketuotannon raaka-aineen, mutta myös elintarvikkeiden laatuun. Kasvintuotannossa määrällisesti riittävän ja laadukkaan raaka-aineen saanti perustuu erityisesti hyvälaatuisen kylvösiemenen. Rikkasiementen rajoitukset siementavarassa ovat yksi siemenen laatuvaatimuksista. Suomessa kasvavista rikkakasveista hukkakaura on vaikeimpia. Koska se on helposti itävää ja leviää helposti ympäristöönsä ja saattaa saastuttaa lopulta koko peltolohkon ja tukahduttaa muun kasvuston, se on uhka laadukkaalle ja kannattavalle peltokasvien tuotannolle siitä riippumatta, onko sato tarkoitettu elintarvikkeeksi vai rehuksi.

Voimassa oleva laki hukkakauran torjunnasta säädettiin 1970-luvulla, jolloin hukkakaura oli levinnyt Suomessa rautatievaunuita tuontisiemenen mukana. Jo nykyisen lain säätämisen aikaan katsottiin, että hukkakaura uhkaa levitessään koko maataloutta, erityisesti kylvösiemenhuoltoa, ja sen vuoksi kasvin leviämisen estämistä pidettiin tärkeänä. Koska hukkakauratilannetta ei pystytty hallitsemaan vapaaehtoisin toimenpitein tai siemenkauppaa koskevien säännöksiä avulla, laadittiin lainsäädäntö, joka vastasi paljolti muiden pohjoismaiden käytäntöä.

Lainsäädännön tavoitteet ovat pysyneet perusteiltaan ennallaan. Keskeisenä keinona niiden toteuttamiseksi esitykseen sisältyvässä lakiehdotuksessa ehdotetaan nykyisen lain tapaan säädettäväksi hukkakauran torjuntavelvollisuus, joka koskisi kaikkia viljelmän tai sen läheisyydessä sijaitsevien alueiden haltijoita ja jonka tarkoituksena olisi hukkakauran esiintymisen ja leviämisen estäminen. Säännösten asianmukaistamiseksi ja valvontajärjestelmän selkeyttämiseksi lakiin sisältyvissä julkisen vallan käyttöä ja norminantoa koskevilla säännöksillä sekä muissa hallinnollisoikeudellisissa säännöksissä on otettu huomioon sääntelyyn liittyvän yleislainsäädännön muutokset sekä tarkastus- ja valvontatoimintaa koskevat yleiset kehityslinjat. Lisäksi lain valmistelussa on otettu huomioon maataloushallinnon organisatoriset muutokset. Valvonnan asianmukaiseksi järjestämiseksi ja lainsäädännön rikkomusten ehkäisemiseksi lainsäädännön valvonta- ja seuraamusjärjestelmää ehdotetaan kehitettäväksi ja tehostettavaksi. Säännösten selkeyttämi-

seksi ehdotetun lain rakennetta ja säännösten järjestystä ehdotetaan muutettavaksi nyky-lainsäädännön vaatimusten mukaisesti.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että hukkakauran torjuntavelvollisuus sekä velvollisuus ilmoittaa hukkakauraesiintymästä olisi voimassa olevan lain tavoin viljelmän tai sen läheisyydessä sijaitsevien alueiden haltijoilla. Samoin tilalla, jonka alueella on todettu esiintyvän hukkakauraa, olisi tehtävä katselmus ja torjuntasuunnitelma. Toiminnan harjoittamiseen liittyvänä velvollisuutena ehdotetaan nykykäytännön mukaisesti säädettäväksi velvollisuudesta tietojen antamiseen, jos alue, jolla esiintyy hukkakauraa, luovutetaan kaupan tai muun sopimuksen perusteella toiselle. Tarkemmat säännökset hukkakauran torjunnasta ja leviämisen estämisestä, ilmoituksen sisällöstä ja ilmoitusmenettelystä, katselmuksen suorittamisesta sekä torjuntasuunnitelman sisällöstä ja sen siirtämisestä annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valvonta- ja seuraamusjärjestelmää koskevia säännöksiä eräiltä osin. Muutokset koskevat säännösten ajanmukaistamista, valvontajärjestelmän selkeyttämistä sekä järjestelmien tehostamista erityisesti käytännössä esiintyneiden tehtäväjakojen osalta. Valvontaviranomaisilla olisi, kuten nykyisinkin tarkastus- ja valvontaviranomaisilla, oikeus peltokasviviljelyksillä ja niiden läheisyydessä sijaitsevilla alueilla, tuotanto- ja pakkaustiloissa, varastointipaikoissa sekä oikeus ottaa maksutta tarpeellisia näytteitä peltokasveista.

Maaseutuelinkeinoviranomaisen olisi nykykäytännön mukaisesti pidettävä rekisteriä alueista, joilla esiintyy hukkakauraa. Samalla lakiin ehdotetaan perustuslain vaatimusten mukaisesti otettavaksi rekisteritietojen määritymistä ja rekisteristä poistamista koskevat säännökset. Lakiin sisällytettäisiin edelleen myös hukkakauran saastuttamia tuotteita ja tavaroita sekä alueita koskevat rajoitukset ja velvollisuudet. Myös pellolla kasvavan kasvuston polttaminen tai muulla tavoin hävittäminen ehdotetaan otettavaksi lakiin sellaisena toimenpiteenä, jolla pyritään vähentämään hukkakauran leviämisvaaraa. Lain

rangaistusäännöksiä ehdotetaan muutettaviksi ja valvontaviranomaiselle annettavaksi mahdollisuus tietyin edellytyksin antaa uhkasakko lainsäädännön rikkomisesta.

Viranomaisorganisaatiota koskevia säännöksiä selkeytettäisiin valvontaviranomaisia ja valtuutettuja tarkastajia sekä työvoima- ja elinkeinokeskusta ja kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisia koskevien säännösten osalta. Päävastuullisena valvontaviranomaisena toimisi Kasvintuotannon tarkastuskeskus, joka käyttäisi valvonnassa apunaan työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastoja sekä valtuuttamia tarkastajia.

Esityksessä ehdotetaan, että lakia alemmanasteiset, tarkemmat säännökset annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksilla. Nämä säännökset olisivat yksityiskohtaista, teknisluontoista sääntelyä, joka koskisi lähinnä käytännön tarkastustoiminnan suorittamista.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Hukkakauran torjunnan valvonta kuuluisi lakiehdotuksen mukaan Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle, joka käyttäisi apunaan työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastoja sekä valtuuttamia tarkastajia. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksella ei ole tällä hetkellä erityisesti hukkakauran valvontaan erikoistuneita tarkastajia. Valvontaresursseja tulisi lisätä hukkakaurasaastuntojen levinneisyys huomioon ottaen valvonnan kehittämistä, suunnittelua ja koordinoitua sekä tarkastusten suorittamista varten.

Lakiehdotuksessa kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisten tehtävinä olisi hukkakaurakatselmusten ja torjuntasuunnitelmien tekeminen sekä hukkakaurarekisterin ylläpitäminen. Saatuaan ilmoituksen hukkakaurasiintymästä maaseutuelinkeinoviranomaisen tulisi vuosittain tehdä alueella katselmuskäynti siihen saakka, kunnes tilalla ei enää ole todettu hukkakauraa kahtena peräkkäisenä vuotena. Torjuntasuunnitelmien laatiminen vaatii tilan tuotanto-olosuhteiden yksityiskohtaista tuntemusta ja vaikeasti saastuneilla alueilla mahdollisesti useampaa käyn-

tiä. Maaseutuelinkeinoviranomaisten nykyisen ylikuormitetun työtilanteen vuoksi hukkakauravalvontaa ei käytännössä voida suorittaa lain vaatimusten mukaisesti. Myös työvoima- ja elinkeinokeskusten maatalouden tukivalvontojen keskittyminen kesä-heinäkuulle estää hukkakauravalvonnan täysimääräisen suorittamisen. Jos valvontaresursseja ei pystytä lisäämään, hukkakauravalvontaa ei kyetä suorittamaan siten, että hukkakaurasaastuntojen väheneminen olisi todennäköistä. Viljelijöiden vapaaehtoisuuteen perustuvien torjuntatoimien näin ei toiminnasta saatujen kokemusten perusteella tule tapahtumaan.

4.2. Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole olennaisia taloudellisia vaikutuksia voimassa olevaan lainsäädännön mukaiseen järjestelmään verrattuna. Valvontatoimenpiteisiin tarvittavat varat osoitetaan vuosittain valtion talousarviosta maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan pääluokasta Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen toiminnan rahoittamiseksi tarkoitettulla momentilla. Maa- ja metsätalousministeriö ja Kasvintuotannon tarkastuskeskus ohjaavat työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastoja valvontatehtävissä. Tarkastuskeskus tekee lisäksi valtion talousarvion rajoissa maksusopimukset muiden valvontaan valtuuttamiensa tahojen, lähinnä maaseutukeskusten, kanssa. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen toimintamenoissa ei ole osoitettu erityisiä varoja hukkakauran valvontaan.

Voimassa olevan lain mukaan hukkakauran hävittämisestä aiheutuvia kustannuksia voidaan korvata alueen haltijalle valtion talousarviosta osoitetuista varoista joko kokonaan tai osittain. Viime vuosina korvauksiin käytetty rahamäärä on ollut yhteensä 200 000 markkaa, millä on rahoitettu noin 600 hehtaarille käytettyä torjunta-ainemäärää. Toimintaan osoitettujen varojen merkitys hukkakauran leviämisen ehkäisemiseksi on valtakunnallisesti vähäinen. Myös korvausten paikallinen merkitys on käytännössä vähäinen. Lakiehdotukseen ei sisälly ehdotusta vastaavanlaisen kustannusten korvaamiskäytännön jatkamisesta.

5. Asian valmistelu

Lakiehdotus on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä virkатыönä yhteistyössä Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen, työvoima- ja elinkeinokeskusten maatalousosastojen ja maaseutuelinkeinoviranomaisten sekä maa- ja metsätaloustuottajien edustajien kanssa.

Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, valtionvarainministeriöltä, kauppa- ja teollisuusministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Hämeen, Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan, Satakunnan, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen työ- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastoilta, Eurajoen, Inkoon, Kauhavan, Kylmäkosken ja Someron maaseutuelinkeinoviranomaisilta, Kasvintuotannon tarkastuskeskukselta, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskukselta, Tullihallitukselta, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto r.y:ltä, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund r.f:ltä, Maaseutukeskusten liitto ry:ltä, Svenska Lantbrukssällskapens förbund r.f:ltä, Elintarviketeollisuus ry:ltä, Boreal Kasvinjalostus Oy:ltä sekä Siemenkauppiaitten yhdistys r.y:ltä.

Lausunnoissa korostettiin yleisesti hukkakauran torjunnan tarpeellisuutta. Siemenkauppaa edustavat tahot katsoivat kuitenkin, että lakiehdotuksessa esitetyt keinot hukkakauran torjumiseksi eivät ole riittäviä. Nämä katsoivat, että ehdotuksessa olisi säädeltävä yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten suorien tukien mahdollisesta pidättämisestä, kun hukkakauran torjunta on laiminlyöty. Lisäksi

siemenkaupan edustajat ehdottivat lakiehdotukseen sisällytettäväksi lisäystä, joka velvoittaisi alueen haltijan korvaamaan kolmannelle osapuolelle hukkakauran leviämisestä aiheutuneen vahingon. Siemenkaupan edustajat totesivat, että maaseutuelinkeinoviranomaisten roolista hukkakaurarekisterin ylläpitäjänä tulisi luopua.

Esitystä ei ole näiltä osin lausuntojen johdosta muutettu. Maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista sekä maaseutuelinkeinon tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annettujen lakien nojalla annettujen maa- ja metsätalousministeriön asetusten mukaan viljelijän on huolehdittava hukkakauran torjunnasta. Asetusten mukaan torjunnan laiminlyönti voi aiheuttaa tukien menetyksen. Lakiehdotukseen on myös sisällytetty toimenpiteet, joiden avulla viranomaiset voivat suorittaa torjuntatoimenpiteitä viljelijän kustannuksella, jos tämä on laiminlyönyt torjuntavelvollisuutensa. Maaseutuelinkeinoviranomaisen roolia hukkakaurarekisterin pitäjänä voidaan pitää luonteavana, koska kyseisten viranomaisten käytössä ovat myös maataloustukien maksatukseen liittyvät tiedot.

Lausuntoihin sisältyi yksityiskohtaisia kannanottoja ja ehdotuksia, jotka eräiltä osin olivat keskenään ristiriitaisia. Lausunnoissa esitetyt ehdotukset on mahdollisuuksien mukaan pyritty ottamaan huomioon esitystä viimeisteltäessä. Oikeusministeriön esittämät ehdotukset on otettu sellaisinaan huomioon.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 Luku. Yleiset säännökset

1 §. *Tavoite.* Kotimainen elintarviketeollisuus tuottaa laadukkaita, myös kansainvälisesti kilpailukykyisiä elintarvikkeita. Tämän tuotannon perusedellytys on ensiluokkaisen raaka-aineen saanti. Kasvinviljelyssä määrällisesti riittävän ja hyvälaatuisen raaka-aineen

tuotanto perustuu hyvään kylvösiemeneen, joka muiden laatutekijöiden lisäksi on puhdasta rikkasiemenistä, erityisesti hukkakaurasta. Hukkakaura aiheuttaa haittaa maamme siementuotannolle niin, että siemenviljelyyn sopivien alueiden löytäminen on jatkuvasti käynyt vaikeammaksi. Myös varsinaisessa kasvintuotannossa hukkakaura aiheuttaa huomattavaa haittaa niin, että pahimmillaan hukkakauran saastuttamasta pel-

tolohkosta ei saada korjatuksi satoa lainkaan.

Kotimaisen maa- ja elintarviketuotannon edellytysten turvaamiseksi ehdotetaan säädettäväksi uusi laki hukkakauran torjunnasta. Lain tarkoituksena olisi lakiehdotuksen 1 §:n mukaan ylläpitää korkealaatuista kasvintuotantoa edistämällä hukkakauran torjuntaa. Tarkoituksena on torjua hukkakauraa jo saastuneilla alueilla ja ehkäistä sen leviämistä siementuotannossa ja muussa kasvintuotannossa.

2 §. *Soveltamisala.* Pykälässä ehdotetaan määriteltäväksi lain soveltamisala. Ehdotuksen mukaan lakia sovellettaisiin toimenpiteisiin, joilla torjutaan hukkakauraa ja estetään sen leviäminen. Tarkoituksena on, että lakia sovellettaisiin kasvintuotannon eri vaiheisiin niin, että se koskisi pelto- ja puutarhakasvien tuotantoa ja siihen käytettäviä tuotantoalueita, -panoksia ja -rakennuksia, markkinointia, maahantuontia, maastavientiä ja maa-alueiden hallintaa sekä sellaisten tuotteiden ja tavaroiden luovuttamista ja käyttöä, joihin liittyy hukkakauran leviämisen vaara.

3 §. *Määritelmät.* Pykälässä määriteltäisiin laissa käytettävät tärkeimmät käsitteet: hukkakaura, alue, markkinointi, maahantuonti ja maastavienti, elinkeinonharjoittaja ja haltija. Määritelmien laadinnassa on otettu huomioon nykyistä hukkakauralainsäädäntöä sovellettaessa vakiintuneeksi katsottavat käsitteet. Lisäksi määritelmissä on pyritty yhdenmukaisuuteen siemenkauppalaissa käytettyjen määritelmien kanssa. Yhdenmukaisten määritelmien sisällyttäminen lakiin helpottaa lainsäädännön täytäntöönpanoa ja selkeyttää lain soveltamista.

2 luku. Toiminnan harjoittaminen

4 §. *Torjuntavelvollisuus.* Viljelmän tai sen läheisyydessä sijaitsevien alueiden haltijoiden olisi pykälän 1 momentin mukaan erityisesti huolehdittava toimenpiteistä, joilla estetään hukkakauran esiintyminen ja leviäminen. Velvollisuuden ulottaminen myös viljelmän läheisyydessä sijaitsevien alueiden haltijoihin on perusteltua, koska erityisesti kylvösiemenlainsäädännön mukaan markkinoitavassa sertifioidussa siementavarassa ei saa olla hukkakauransiementä ja koska siementuotantoon erikoistuneita tiloja joutuu

vuosittain lopettamaan kaupallisen siementuotannon hukkakauran esiintymisen vuoksi. Hukkakaura saattaa muutoinkin tukahduttaa koko muun kasvuston peltolohkolla. Sen leviäminen uhkaa peltokasvituotannon laadullista ja määrällistä kannattavuutta myös elintarvike- ja rehukäyttöön suuntautuneilla tiloilla.

Pykälän 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä hukkakauran torjunnasta ja leviämisen estämisestä viljelyksillä ja viljelysten läheisyydessä sijaitsevilla alueilla. Kysymys on teknisluonteisista tuotannon järjestämisestä koskevista säännöksistä.

5 §. *Ilmoitusvelvollisuus.* Pykälään ehdotetaan voimassa olevan lain tapaan otettavaksi yleinen velvollisuus ilmoittaa hukkakauran esiintymisestä alueella tai sitä koskevasta epäilystä. Ilmoitusvelvollisia olisivat pykälän 1 momentin mukaan alueen haltija, joka havaitsee tai epäilee hallitsemallaan alueella hukkakauraa, ja pykälän 2 momentin mukaan viranomaiset ja valtuutetut tarkastajat, jotka havaitsevat alueella hukkakauraa. Ilmoitus olisi toimitettava viipymättä alueen sijaintikunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle. Tarkemmat teknisluonteiset säännökset ilmoituksen sisällöstä ja ilmoitusmenettelystä annettaisiin ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

6 §. *Katselmus ja torjuntasuunnitelma.* Saatuaan ilmoituksen hukkakauran esiintymisestä kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen tulisi ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan suorittaa alueella katselmus. Katselmuksen voisi tarvittaessa suorittaa myös Kasvintuotannon tarkastuskeskus tai asianomainen työvoima- ja elinkeinokeskus, käytännössä sen maaseutuosasto. Katselmuksessa on tarkoitus todeta, onko kysymys hukkakaurasta, ja arvioida esiintymän laajuus. Tarvittaessa maaseutuelinkeinoviranomaisen tulisi yhteistyössä Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen kanssa selvittää hukkakauran esiintyminen alueella. Jos katselmuksessa todetaan hukkakauraa, kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen olisi viipymättä tehtävä tilalle hukkakauran torjuntasuunnitelma.

Pykälän 2 momentin mukaan kuluvaa kasvukautta koskevista toimenpiteistä voitaisiin

päätää katselmuksen yhteydessä, jos olisi olemassa välitön vaara hukkakauran leviämisestä kasvukauden aikana. Katselmuksen suorittajan tekemä kuluva kasvukautta koskeva päätös olisi kuitenkin saatettava asianomaisen kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen ratkaistavaksi. Päätös raukeaisi, jos maaseutuelinkeinoviranomainen ei tee ratkaisua kuluva kasvukautta koskevasta toimenpiteistä väliaikaisella torjuntasuunnitelmalla kahden viikon kuluessa katselmuksen suorittajan antamasta päätöksestä.

Pykälän 3 momentin mukaan torjuntasuunnitelman tekeminen tulisi siirtää työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutu-osastoille, jos siihen on erityistä syytä tai jos hukkakauran saastuttama alue sijaitsee useamman kunnan alueella. Säännöksessä tarkoitettuna erityisenä syynä voitaisiin käytännössä pitää esimerkiksi viljelijän haluttomuutta torjuntasuunnitelman noudattamiseen.

Tarkemmat, teknisluonteiset ja menettelyä koskevat säännökset katselmuksen suorittamisesta, torjuntasuunnitelman ja väliaikaisen torjuntasuunnitelman sisällöstä sekä torjuntasuunnitelman tekemisen siirtämisestä annettaisiin pykälän 4 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

7 §. *Velvollisuus tietojen antamiseen.* Koska hukkakaurasta aiheutuvat haitat ja sen hävittämisvelvollisuudesta aiheutuvat kustannukset voivat olla suuret, olisi hukkakauran saastuttaman alueen luovuttaja ja haltija velvollinen voimassa olevan lain mukaisesti ennen sopimuksen tekoa ilmoittamaan hukkakauran esiintymisestä sille, jolle alue luovutetaan tai vuokrataan.

Pykälän 2 momentin mukaan maaseutuelinkeinoviranomainen tai muu ehdotetun lain 10 §:ssä tarkoitettu viranomainen olisi myös velvollinen pyynnöstä antamaan tietoja hukkakauran esiintymisestä alueen kaupan tai muun sopimuksen perusteella tapahtuvan luovutuksen yhteydessä.

8 §. *Hukkakauran saastuttamia tuotteita ja tavaroita sekä alueita koskevat rajoitukset ja velvollisuudet.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi voimassa olevan lain mukaisesti, että viljaa, siemeniä, heinää, kasvijätettä, akanointa, viljan ja siemenien puhdistus- ja lajittelujätteitä, kotieläinten lantaa, maa-ainesta ja

maanparannusaineita, jotka ovat peräisin alueelta, jolla on todettu hukkakaurayksilöitä, ei saa kuljettaa, säilyttää tai käsitellä tavalla, johon liittyy hukkakauran leviämisen vaara, eikä myöskään markkinoida tai luovuttaa sellaiseen käyttöön, johon liittyy hukkakauran leviämiskaava. Säännökset ehdotetaan otettavaksi pykälän 1 ja 2 momenttiin. Käytännössä hukkakauran leviämisen vaaran on katsottava olevan olemassa silloin, kun hukkakauran saastuttamalta alueelta myydään viljaa siemeneksi taikka käytettäväksi jauhamattomana tai vain rouhittuna rehuksi. Hukkakaura saattaa levitä myös muiden kasvinviljelytuotteiden samoin kuin myös lannan sekä maa-aineksen tai maanparannusaineiden luovutuksen välityksellä. Leviämisen vaara on olemassa myös silloin, kun maahan tuodaan viljaa ja siementä maasta, jossa hukkakauraa esiintyy runsaasti.

Hukkakauraa sisältävä kasvusto tai viljan taikka siementavaran puhdistus- tai lajittelujäte olisi pykälän 3 momentin mukaan leviämiskaavan ehkäisemiseksi poltettava tai muuten hävitettävä elinkeinonharjoittajan toimesta siten, ettei leviämiskaavaa aiheudu.

Hukkakauran leviämisen estämiseksi pykälän 4 momentissa ehdotetaan, että maa- ja metsätalousministeriö voisi antaa tarkempia säännöksiä hukkakauran saastuttamien tuotteiden ja tavaroiden sekä alueiden käsittelyä.

3 luku. Viranomaiset

9–11 §. *Yleinen ohjaus ja valvonta. Valvontaviranomaiset. Valtuutetut tarkastajat.* Pykälät sisältävät säännökset lain täytäntöönpanosta ja valvonnasta huolehtivista viranomaisista. Maa- ja metsätalousministeriölle kuuluisi lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja valvonta. Päävastuullisena valvontaviranomaisena toimisi Kasvintuotannon tarkastuskeskus, joka käyttäisi apunaan kunnallisia maaseutuelinkeinoviranomaisia, työvoima- ja elinkeinokeskuksia ja valtuuttamia tarkastajia. Maahantuonnin valvontaan osallistuisi tarkastuskeskuksen ohella tullilaitos, jonka valvonta ulottuisi sekä asiakirja- että fyysiseen tarkastukseen.

Tarkastustehtävissä käytettävien viran-

omaisorganisaation ulkopuolisten henkilöiden oikeudelliseen asemaan sekä tehtävien, valtuuksien ja velvollisuuksien määrittelemiseen on kiinnitetty lakiehdotuksessa erityistä huomiota. Valtuutettujen tarkastajien käyttäminen on tarpeen toiminnan usein kiireellisen ja paikallisen erityisluonteen sekä toiminnan joustavuuden ja tehokkuuden kannalta. Käytännössä valtuutettuina tarkastajina toimisivat samat tarkastajat, jotka ovat siemenkauppalainsäädännön nojalla valtuutettuja tekemään viljelytarkastuksia ja ottamaan näytteitä tarkastuksia ja valvontaa varten. Lakiehdotuksen mukaan valtuutetut tarkastajat toimisivat virkavastuulla tarkastuskeskuksen valvonnassa.

4 luku. Valvonta ja tarkastukset

12 §. *Valvontasuunnitelma.* Pykälä sisältää säännökset Kasvintuotannon tarkastuskeskuksessa vuosittain laadittavasta valvontasuunnitelmasta, josta säädettäisiin tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Säännöksellä tuetaan valvonnan asianmukaista järjestämistä ja sen oikeudenmukaista ja oikeasuhtaista kohdentamista.

13 §. *Tarkastusoikeus.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valvontaviranomaisten ja valtuutettujen tarkastajien valtuuksista valvontaa ja tarkastuksia suorittaessa. Tarkastusten suorittaminen voi edellyttää muun muassa pääsyä viljelyksille, muille alueille sekä tiloihin, joissa hukkakaurayksilöitä saattaa esiintyä. Valvonnassa tulee myös voida tarkastaa tuotteita ja tavaroita, joihin sisältyy hukkakauran leviämisen vaara, sekä niiden käsittelyyn käytettyjä välineitä ja ottaa makсутta näytteitä valvontaa varten.

Tarkastusoikeutta ehdotetaan rajattavaksi kotirauhan piirissä. Ehdotuksen mukaan tarkastus saataisiin toimittaa kotirauhan piirissä vain, jos on perustelua syytä epäillä jonkun syyllistyneen ehdotetussa laissa rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn. Rajaus on perusteltu etenkin valtuutettujen tarkastajien valtuuksien suhteen.

14 §. *Tiedonsaantioikeus.* Pykälä sisältäisi säännökset lain mukaisten tarkastusten ja valvonnan edellyttämästä viranomaisten ja valtuutettujen tarkastajien tiedonsaantioikeudesta. Oikeus olisi rajattu valvontaa varten

tarpeellisiin asiakirjoihin, jotka elinkeinonharjoittajan tai haltijan olisi pyydettyäessä annettava viranomaisille ja valtuutetuille tarkastajille.

15 §. *Hukkakaurarekisteri.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi lain noudattamisen valvontaa varten pidettävästä hukkakaurarekisteristä. Ehdotuksen mukaan rekisteriä pitäisivät kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset.

Perustuslain 10 §:n 1 momenttiin sisältyvien henkilötietojen suojaa koskevien vaatimusten huomioon ottamiseksi pykälän 2 ja 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi rekisteritietojen määrittelyä ja tietojen säilytysaikaa koskevat säännökset, joista tulee säätää lain tasolla. Pykälän 2 momentin mukaan rekisteriin merkittäisiin alueen haltijan henkilö- ja yhteystietojen lisäksi muun muassa tiedot alueista, joilla on esiintynyt hukkakauraa, saastunnan aste, torjuntasuunnitelma, väliaikainen torjuntasuunnitelma sekä rangaistukset hukkakauran torjuntavelvoitteiden laiminlyönnistä. Pykälän 3 momentin mukaan alue olisi poistettava rekisteristä kahden vuoden kuluttua siitä, kun kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen on alueen haltijan pyynnöstä todennut alueen vapaaksi hukkakaurasta.

Koska rekisteriä voidaan tietosisällöltään pitää henkilötietolaissa (523/1999) tarkoitettuna henkilörekisterinä, henkilötietojen suojan osalta ehdotetaan pykälän 4 momentissa muutoin viitattavaksi henkilötietojen suojaa koskevaan lainsäädäntöön. Tietojen luovuttamisen osalta viitattaisiin myös julkisuuslainsäädäntöön.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annettaisiin tarvittaessa tarkemmat säännökset rekisterin pitämisestä sekä siitä, miten alue todetaan hukkakaurasta vapaaksi. Asiaa koskevat valtuutukset ehdotetaan sisällytettäväksi pykälän 5 momenttiin.

16 §. *Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen.* Pykälän mukaan laissa tarkoitettua tehtävää suorittaessa saatu tieto yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta taikka liiketäi ammattisalaisuudesta voidaan luovuttaa syyttäjä- tai poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi sekä valvontaviranomaisille tämän lain mukaisten tehtävien hoitamiseksi. Säännös vastaa nykyisen julkisuuslainsäädännön vaatimuksia.

17 §. *Palkkiot ja kulujen korvaukset.* Val-

tuutetuille tarkastajille tulisi voida maksaa palkkiota ja kulujen korvauksia valtion talousarvion rajoissa. Palkkioiden suorittamisesta ja niiden perusteista päättäisi maa- ja metsätalousministeriö.

5 luku. Hallinnolliset pakkokeinot

18 §. *Hävittämisen- ja maastavientimääräys.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi Kasvin- tuotannon tarkastuskeskuksen päätöksistä, joilla tarvittaessa huolehditaan hukkakauraa sisältävien tuotteiden tai tavarannon markkinointia tai luovuttamista koskevan kiellon täytäntöönpanosta. Ehdotetun säännöksen mukaan, jos hukkakauraa sisältävää tuotetta tai tavaraa markkinoidaan tai luovutetaan vastoin 8 §:ssä tarkoitettuja rajoituksia hukkakauran leviämisen vaarasta huolimatta, voisi Kasvin- tuotannon tarkastuskeskus määrätä tuotteen tai tavarannon vietäväksi maasta tai hävitettäväksi. Säännös olisi tarkoitettu sovellettavaksi myös maahantuonnin yhteydessä. Päätökseen voitaisiin tarvittaessa liittää ehtoja sen täytäntöönpanossa noudatettavasta menettelystä.

19 §. *Uhkasakko ja teettäminen.* Ehdotetun pykälän perusteella laissa tarkoitettujen viranomaisien voisi asettaa määräämänsä torjuntasuunnitelman tai väliaikaisen torjuntasuunnitelman tai asettamansa hävittämisen- ja maastavientimääräyksen noudattamisen tehosteeksi sakon tai teettämisen uhan.

Yleiset säännökset hallinnollisesta uhkasakosta, teettämisestä ja teettämisestä on annettu uhkasakkolaissa (1113/1990). Lain 10 §:n mukaan uhkasakko voidaan tuomita maksettavaksi, jos edellä mainittua torjuntasuunnitelmaa tai määräystä ei ole noudatettu tai jos noudattamatta jättämiseen ei ole pätevää syytä. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi sen asettanut viranomainen. Teettäen suoritettujen hävittämisen kustannukset maksetaan valtion varoista ja peritään laiminlyöjältä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoon on säädetty.

20 §. *Rangaistussäännös.* Pykälä sisältäisi ehdotetun lain rikkomista koskevat rangaistussäännökset. Ilmoituksen rikkomuksen saattamisesta syyteharkintaan tekisi Kasvin- tuotannon tarkastuskeskus. Tarkastuskeskus voisi olla tekemättä ilmoitusta, jos rikkomus

on kokonaisuutena olosuhteisiin nähden ilmeisen vähäinen. Tarkastuskeskus voisi lisäksi ehdotuksen mukaan antaa ilmeisen vähäisestä rikkomuksesta kirjallisen huomautuksen ryhtymättä muihin säännöksessä tarkoitettuihin toimenpiteisiin ja samalla kehottaa rikkomuksen tekijää korjaamaan havaitut virheellisuudet.

6 luku. Erinäiset säännökset

21 §. *Muutoksenhaku.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että ehdotetun lain nojalla annettuun päätökseen haettaisiin muutosta maaseutuelinkeinojen valituslautakunnalta, joka on maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla toimiva riippumaton hallintotuomioistuintyyppinen viranomainen ja jonka päätöksistä saa edelleen hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Valituslautakunnasta säädetään tarkemmin maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta annetussa laissa (1203/1992).

22 §. *Täytäntöönpano.* Viranomaisen päätös voitaisiin panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman, jollei valitusviranomainen toisin määrää. Tämä on tarpeen ehdotetun lain mukaisten toimenpiteiden usein kiireellisen luonteen vuoksi.

23 §. *Virka-apu.* Pykälässä ehdotetaan, että valvontaviranomaiset voisi tarvittaessa saada virka-apua muilta viranomaisilta lainsäädännön mukaisten tehtävien suorittamiseksi.

24 §. *Voimaantulo.* Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta ja voimassa olevan hukkakauran torjunnasta annetun lain kumoamisesta. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotuksen mukaan maa- ja metsätalousministeriö antaisi lakia alemmanasteiset säännökset ministeriön asetuksilla. Nämä asetukset tulisivat sisältämään lähinnä lainsäädännön täytäntöönpanon edellyttämää yksityiskohtaista ja teknistä sääntelyä. Tarkastus- ja valvontatoimi ehdotetaan hoidettavaksi Kasvin- tuotannon tarkastuskeskuksesta, jo-

ka nykykäytännön mukaisesti käyttäisi apunaan kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisia ja muita laissa säädettyjä viranomaisia sekä valtuutettuja tarkastajia.

Maa- ja metsätalousministeriölle annettaisiin ehdotetussa laissa valtuudet antaa säännökset hukkakauran torjunnasta ja leviämisen ehkäisemisestä viljelmillä ja niiden läheisyydessä sijaitsevilla alueilla sekä ilmoitusten sisällöstä ja ilmoitusmenettelystä. Ministeriön olisi lisäksi annettava tarkemmat säännökset katselmusten suorittamisesta, torjuntasuunnitelman sisällöstä ja torjuntasuunnitelman tekemisen siirtämisestä. Valvontaan liittyen ministeriö antaisi tarkempia säännöksiä myös valvontasuunnitelmasta ja sen sisällöstä,

näytteiden ottamisesta ja tutkimisesta sekä muusta tarkastus- ja valvontamenettelystä. Lisäksi ministeriö antaisi tarkempia säännöksiä hukkakauran saastuttamien tuotteiden ja tavaroiden sekä alueiden käsittelystä sekä tarvittaessa myös rekisterin pitämisestä ja alueen toteamisesta hukkakaurasta vapaaksi.

3. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

1.

*Lakiehdotus***Laki****hukkakauran torjunnasta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tavoite

Tämän lain tarkoituksena on ylläpitää korkealaatuista kasvintuotantoa edistämällä hukkakauran torjuntaa.

2 §

Soveltamisala

Tämä laki koskee toimenpiteitä, joilla torjutaan hukkakauraa ja estetään sen leviäminen.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *hukkakauralla* *Avena fatuan*, *Avena ludovicinan* ja *Avena sterilisin* siementä tai kasviyksilöä tai sen osaa;
- 2) *alueella* peltoa tai muuta maa-aluetta taikka niiden läheisyydessä sijaitsevia ojia, ojien pientareita sekä tilan talouskeskukseen kuuluvia alueita;
- 3) *markkinoinnilla* kasvustoista saadun sadon myymistä tai muuta luovuttamista korvausta vastaan, varastoimista myyntitarjoituksessa, myyntiin tarjoamista, toimittamista vastikkeetta kaupallisessa hyödyntä-

mistarkoituksessa sekä sadon asettamista saataville maksua vastaan tai ilmaiseksi Euroopan unionin markkinoilla unionin alueella tapahtuvaa jakelua tai käyttöä varten;

4) *maahantuonnilla* kasvustoista saadun sadon tuontia muista kuin Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen jäsenvaltioista;

5) *maastaviennillä* kylvösiemenen viennin muihin kuin Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen jäsenvaltioihin;

6) *elinkeinonharjoittajalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka tuottaa, markkinoi, maahantuo tai maastavie kasvin-tuotannosta saatavia tuotteita ja tavaroita;

7) *haltijalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jonka hallinnassa alue on.

2 luku

Toiminnan harjoittaminen

4 §

Torjuntavelvollisuus

Viljelmän tai sen läheisyydessä sijaitsevien alueiden haltijoiden on huolehdittava sellaisten toimenpiteiden suorittamisesta, joilla estetään hukkakauran esiintyminen ja leviäminen.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset hukkakauran torjunnasta ja leviämisen estämisestä viljelmillä ja niiden läheisyydessä sijaitsevilla alueille.

5 §

Ilmoitusvelvollisuus

Haltijan, joka tietää tai epäilee, että hänen hallitsemallaan alueella esiintyy hukkakauraa, on ilmoitettava siitä viipymättä alueen sijaintikunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle (*maaseutuelinkeinoviranomainen*).

Viranomaisen tai valtuutetun tarkastajan, joka alueella suoritettavan muun tarkastuksen tai toimenpiteen yhteydessä havaitsee alueella hukkakauraa, on ilmoitettava hukkakauran esiintymisestä alueen sijaintikunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset ilmoituksen sisällöstä ja ilmoitusmenettelystä.

6 §

Katselmus ja torjuntasuunnitelma

Saatuun 5 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen tai muulla tavoin tiedon hukkakauran mahdollisesta esiintymisestä maaseutuelinkeinoviranomaisen on viipymättä suoritettava alueella katselmus. Katselmuksen voi suorittaa myös se työvoima- ja elinkeinokeskus (*TE-keskus*), jonka alueella maaseutuelinkeinoviranomainen sijaitsee, tai Kasvintuotannon tarkastuskeskus (*tarkastuskeskus*). Jos alueella katselmuksen perusteella todetaan hukkakaurasiintymä, maaseutuelinkeinoviranomaisen on tehtävä alueelle viipymättä hukkakauran torjuntasuunnitelma.

Katselmuksen suorittaja voi katselmuksen yhteydessä päättää kuluva kasvukauden aikana suoritettavista toimenpiteistä hukkakauran torjumiseksi, jos on olemassa välitön vaara hukkakauran leviämisestä kasvukauden aikana. Kuluva kasvukauden aikana suoritettavia toimenpiteitä koskeva päätös on saatettava viivytyksettä maaseutuelinkeinoviranomaisen ratkaistavaksi. Päätös raukeaa, jos maaseutuelinkeinoviranomainen ei ole ratkaissut kuluva kasvukautta koskevia toimenpiteitä väliaikaisella torjuntasuunnitelmalla kahden viikon kuluessa päätöksen antamisesta. Väliaikainen torjuntasuunnitelma on kumottava samalla, kun alueelle tehdään 1 momentissa tarkoitettu torjuntasuunnitelma.

Maaseutuelinkeinoviranomaisen tulee siirtää torjuntasuunnitelman tekeminen TE-keskukselle, jos siihen on erityistä syytä tai jos alue, jolla hukkakauraa esiintyy, sijaitsee useamman kunnan alueella.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset katselmuksen suorittamisesta, torjuntasuunnitelman ja väliaikaisen torjuntasuunnitelman sisällöstä ja torjuntasuunnitelman tekemisen siirtämisestä.

7 §

Velvollisuus tietojen antamiseen

Jos alue, jolla esiintyy hukkakauraa, kaupan tai muun sopimuksen perusteella luovutetaan toiselle, luovuttaja ja haltija on ennen sopimuksen tekemistä velvollinen antamaan hukkakauran esiintymisestä tiedon toiselle sopijapuolelle.

Maaseutuelinkeinoviranomainen tai muu 10 §:ssä tarkoitettu viranomainen on velvollinen pyynnöstä antamaan tietoja hukkakauran esiintymisestä alueen kaupan tai muun sopimuksen perusteella tapahtuvan luovutuksen yhteydessä.

8 §

Hukkakauran saastuttamia tuotteita ja tavaroita sekä alueita koskevat rajoitukset ja velvollisuudet

Alueelta, jolla on todettu hukkakaurayksilöitä, peräisin olevaa viljaa, siemeniä, heinää, kasvijätettä, akanoita, viljan ja siemenien puhdistus- ja lajittelujätteitä, kotieläinten lantaa, maa-ainesta ja maanparannusaineita ei saa kuljettaa, säilyttää tai käsitellä siten, että siitä voi aiheutua hukkakauran leviämisen vaaraa.

Edellä 1 momentissa lueteltuja tuotteita tai tavaroita, jotka on tuotu maahan ja joissa on todettu esiintyvän hukkakauraa, ei saa markkinoida eikä luovuttaa sellaiseen käyttöön, johon liittyy hukkakauran leviämisen vaara. Myöskään koristetarkoituksiin käytettävää tuotetta tai tavaraa, joka sisältää hukkakauraa, ei saa markkinoida.

Alueen haltijan ja elinkeinonharjoittajan, jolla on hukkakauraa sisältävää kasvustoa tai viljan taikka siementavaran puhdistus- tai lajittelujätettä, on poltettava tai muuten hävitettävä se siten, ettei hukkakauran leviämisen vaaraa aiheudu.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hukkakauran saastuttamien tuotteiden ja tavaroiden sekä alueiden käsittelystä.

3 luku

Viranomaiset

9 §

Yleinen ohjaus ja valvonta

Tämän lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja valvonta kuuluu maa- ja metsätalousministeriölle.

10 §

Valvontaviranomaiset

Tämän lain täytäntöönpanosta sekä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvonnasta ja valvonnan järjestämisestä vastaa tarkastuskeskus, joka käyttää valvonnassaan apunaan TE-keskuksia ja maaseutuelinkeinoviranomaisia.

Kasvintuotannosta saatavien tuotteiden ja tavaroiden maahantuontia valvoo tarkastuskeskuksen ohella tullilaitos.

11 §

Valtuutetut tarkastajat

Sen lisäksi, mitä 10 §:ssä säädetään, tarkastuskeskus voi käyttää tarkastus- ja valvontatehtävissä apunaan tehtävään kirjallisesti valtuuttamiaan tarkastajia, jotka toimivat tarkastuskeskuksen valvonnassa. Valtuutettuun tarkastajaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tämän lain mukaisia tehtäviä.

Valtuutetun tarkastajan esteellisyyteen sovelletaan, mitä hallintomenettelylain (598/1982) 10 §:ssä säädetään. Jos valtuutettu tarkastaja on estynyt suorittamasta tehtävänsä, tarkastuskeskus voi määrätä jonkun muun tilapäisesti suorittamaan hänen tehtäviään. Tilapäisesti määrättyyn henkilöön sovelletaan, mitä valtuutetusta tarkastajasta säädetään.

Valtuutetun tarkastajan on tarkastusta suorittaessaan kiinnitettävä huomiota siihen, että elinkeinonharjoittaja voi esittää hänelle omat näkemyksensä äidinkielellään suomeksi, ruotsiksi tai saameksi. Jos alueen haltija tai elinkeinonharjoittaja ei osaa kielilain (148/1922) mukaan käytettävää kieltä, tarkastajan on huolehdittava siitä, että tarkastus toimitetaan huolehtimalla hallintomenettelylain 22 §:n mukaisesti tarvittavasta tulkitsemisestä tai kääntämisestä.

4 luku

Valvonta ja tarkastukset

12 §

Valvontasuunnitelma

Tarkastuskeskuksen on laadittava vuosittain valvontasuunnitelma valvonnan järjestämiseksi. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset valvontasuunnitelmasta ja sen sisällöstä.

13 §

Tarkastusoikeus

Valvontaviranomaisilla ja valtuutetuilla tarkastajilla on oikeus tarkastusta ja valvontaa varten tarkastaa peltokasviviljelyksiä sekä niiden läheisyydessä sijaitsevia viljelyksiä ja alueita, peltokasvien tuotanto- ja pakkaustiloja, varastointipaikkoja ja kuljetusvälineitä sekä ottaa maksutta tarpeellisia näytteitä peltokasveista sekä 8 §:ssä tarkoitetuista tuotteista ja tavaroista. Kotirauhan piirissä tarkastus saadaan toimittaa vain, jos on perusteltua syytä epäillä jonkun syyllistyneen

teltua syytä epäillä jonkun syyllistyneen tässä laissa rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä näytteiden ottamisesta ja tutkimisesta sekä muusta tarkastus- ja valvontamenettelystä.

14 §

Tiedonsaantioikeus

Valvontaviranomaisilla ja valtuutetuilla tarkastajilla on oikeus saada tässä laissa tarkoitettua tarkastusta ja valvontaa varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat alueen haltijalta ja elinkeinonharjoittajalta.

15 §

Hukkakaurarekisteri

Maaseutuelinkeinoviranomainen pitää valvontaa varten rekisteriä niistä alueista, joilla on esiintynyt hukkakauraa.

Rekisteriin merkitään seuraavat tiedot:

- 1) alueen haltijan nimi ja osoite sekä muut yhteystiedot;
- 2) alueen tilatunnus, jos sellainen on olemassa;
- 3) peruslohkon tai muun alueen, jolla esiintyy hukkakauraa, tunnus;
- 4) päivämäärät, jolloin ilmoitus hukkakauran löytymisestä on tehty ja katselmus tai katselmuksien on suoritettu sekä todetun hukkakaurasaastunnon aste ja torjuntasuunnitelma tai väliaikainen torjuntasuunnitelma;
- 5) 18–20 §:n nojalla määrätyt rangaistukset ja muut toimenpiteet;
- 6) päivämäärä, jolloin alue on todettu vapaaksi hukkakaurasta.

Maaseutuelinkeinoviranomaisen on poistettava alue rekisteristä kahden vuoden kuluttua siitä, kun maaseutuelinkeinoviranomainen on alueen haltijan pyynnöstä todennut alueen vapaaksi hukkakaurasta.

Henkilötietojen keräämiseen ja tallettamiseen 1 momentissa tarkoitettuihin rekistereihin sekä rekistereihin talletettujen tietojen käyttämiseen ja luovuttamiseen sovelletaan muutoin, mitä henkilötietolaissa (532/1999) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rekisterin pitämisestä ja alueen toteamisesta hukkakaurasta vapaaksi.

16 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä saa tässä laissa tarkoitettua tehtävää suoritettaessa saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta taikka liike- tai ammattisalaisuudesta luovuttaa syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle pakkokeinolain (450/1987) 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettun rikoksen selvittämiseksi sekä tämän lain 3 luvussa tarkoitetuille viranomaisille tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten.

17 §

Palkkiot ja kulujen korvaukset

Tarkastuskeskuksen valtuuttamille tarkastajille voidaan suorittaa tarkastuksista palkkiota ja kustannusten korvausta valtion talousarvion rajoissa. Palkkioiden ja korvausten suorittamisesta ja niiden perusteista päättää maa- ja metsätalousministeriö.

5 luku

Hallinnolliset pakkokeinot

18 §

Hävittämis- ja maastavientimääräys

Jos 8 §:ssä tarkoitettua tuotetta tai tavaraa markkinoidaan tai luovutetaan siitä huolimatta, että toimintaan liittyy hukkakauran leviämisen vaara, tarkastuskeskus voi määrätä tuotteen tai tavaran vietäväksi maasta tai hävitettäväksi. Päätökseen voidaan liittää ehtoja sen täytäntöönpanossa noudatettavasta menettelystä.

19 §

Uhkasakko ja teettäminen

Viranomais, joka on tehnyt 6 §:ssä tarkoitetun torjuntasuunnitelman tai väliaikaisen torjuntasuunnitelman taikka antanut 18 §:ssä tarkoitetun hävittämisen- tai maastavientimääräyksen, voi tehostaa sen toteuttamista uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

Uhkasakkoa ja teettämisuhkaa koskevaan asiaan sovelletaan muutoin, mitä uhkasakko-laissa (1113/1990) säädetään.

20 §

Rangaistussäännös

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta rikkoo 4 §:ssä säädettyä torjuntavelvollisuutta, 5 §:n 1 momentissa säädettyä ilmoitusvelvollisuutta tai 8 §:ssä säädettyä rajoitusta taikka laiminlyö sanotussa säännöksessä säädetyn velvollisuuden noudattamisen, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *hukkakauran torjunnasta annetun lain rikkomisesta* sakkoon. Se, joka rikkoo tämän lain nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kielltoa tai velvoitetta, voidaan jättää tuomitsematta rangaistukseen samasta teosta.

Tarkastuskeskus tekee 3 luvussa tarkoitettujen viranomaisten puolesta ilmoituksen rikkomuksen saattamiseksi syyteharkintaan. Ilmoitus voidaan jättää tekemättä rikkomuksesta, jota on kokonaisuutena pidettävä ilmeisen vähäisenä. Tällöin tarkastuskeskus voi antaa rikkomukseen syyllistyneelle kirjallisen huomautuksen, jossa häntä kehoitetaan korjaamaan havaitut virheellisyudet.

6 luku

Erinäiset säännökset

21 §

Muutoksenhaku

Tämän lain nojalla annettuun päätökseen haetaan muutosta valittamalla maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan päätöksestä haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintolainkäyttölaissa säädetään.

22 §

Täytäntöönpano

Tämän lain nojalla tehtävässä päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava ennen kuin se on saanut lainvoiman, jollei valitusviranomaisella toisin määrää.

23 §

Virka-apu

Valvontaviranomaisilla on oikeus saada virka-apua muilta viranomaisilta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisesti tehtävien suorittamiseksi.

24 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .
Tällä lailla kumotaan hukkakauran torjun-

nasta 20 päivänä helmikuuta 1976 annettu
laki (178/1976) siihen myöhemmin tehtyine
muutoksineen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin
toimenpiteisiin.

Helsingissä 27 päivänä huhtikuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri *Jan-Erik Enestam*